

Oscar Swartz

26 år
1986

Varför är Sverige så livsfarligt att leva i?

Jag undrar ofta över hur livet är att leva för folk i Sverige. Folk pratar inte med varandra, i varje fall inte med sina barn. I vissa fall kan de knäppt prata överhuvudtaget. Det har öppnat sig ett stort hål där all mening tycks ha runnit rakt ut. Varför skapar det här landet så många farliga människor? Vad är det som gör Sverige så livsfarligt att leva i?

Krönika

Meningarna är i princip rena citat från en text av Eva X Moberg i Aftonbladet. Hon använde dock ordet "USA" i stället för "Sverige". Hon filosoferade efter att ha sett en amerikansk film, som byggde på ett verkligt fall där några djävulsdyrkande och delvis utvecklingsstörda tonårsgrabbar domdes för brutala mord på tre småkillar.

Rattssystemet är ju för övrigt ruttet i det här landet. Så det kanske inte alls var tonåringarna som var skyldiga. Det kunde faktiskt ha varit vilken amerikan som helst. Aven de Woody Allen-liknande bekanta som jag skaffade under fem års boende i det helvete till stad som heter New York.

Vi tackar Eva X Moberg för att hon snabbt hittade orsaken: I USA uppmanas man att satsa på sig själv och förverkliga sina drömmar. Gemenskap ligger inte till grunden för samhällsbygget. Det är just därför alla jänkare plötsligt kan få för sig att tortera barn till dods.

Dumpa dom i sjön

I USA sparkar dom pojksikten till mos. Fast det är trist när pojkarna blir medvetlösa och inte jamar sig längre eller orkar göra motstånd. Nej ty fan, då är det lika bra att dumpa dom i sjön så att man slipper se fanskapet. Så kan man ta ett par bira i lugn och ro och ringa några samtal till polarna på mobilen och se om det är drag någon annanstans. Sant skulle aldrig hända i Kode i Bohuslän.

Tack vare kadern av socialsekreterare och fritidspedagoger höll vi ett vakande öga på Jan Guillou polare, han som blev Sveriges mest ökande raggare. Tillsammans med världens bästa skola lyckades vi stoppa hans son från att jaga en neger genom natten i Klippan. Negeren skull ju annars ha kunnat förföljas som ett vildebråd tills det stupade och fick jaktkniven i sig.

Och tack och lov för vår samhällsgemenskap som bygger på

solidaritets med invandrare. Det var därför vi slapp säna där folkliga tilltag som finns i amerikanska södern. Där borta skulle de ha kunnat spraymåla ett kälhuvud så att det sag ut som ett jättelustigt negerhuvud med stora röda lappar. Men sant undvek vi i Klippan.

Vi slipper tokiga domar här. Det beror på att vårt rättsväsende är byggt på majoritetens rätt och inte på något tokigt amerikanskt patund som grundläggande rättighetsprinciper. Det är därför en svensk domstol aldrig skulle anse att en ishockeyspelare i Orebro fick skylla sig själv när han lå handen på laret på en kille han tände på. Nej, det är bara de tokiga amerikanerna som tycker att man måste förstå att en människas besinningslöst choppar upp en annan med en kniv några dussin gånger för en smeknings skull.

Hade Kungsan legat i USA skulle man ha kunnat bli nedsparkad av karategång.

Tack vare våra Myrdalskit optimerade och planerade förorter, våra generösa bidrag till splittrade familjer, våra välutrustade daghem och våra fritidsgårdar med datorer och mörkrum kan vi stå fredligt i en krogkö på Stureplan. I USA däremot riskerar man att bli nedmejad av automatvapenförsedda ynglingar som kräver "respekt".

Som tur är skiter vi inte i varandra i Sverige. Det skulle aldrig falla oss in att lämna bort våra barn på dagarna för att vi själva skall kunna göra karriär och gno ihop till fler pryklar och få högre materiell standard. Nej, vi skall vara tacksamma att mammorna och papporna inte flyttar isär som i den amerikanska neger-slummen. Hade Kungsan legat i USA skulle man ha kunnat bli nedsparkad av karategång.

Vi bör alla tacka Eva X Moberg. Genom krönikan i Aftonbladet – som till en sjättedel upptas av en stor färgbild på henne själv och ackompanjerar av namnet i fetaste typsnitt – vet vi att vi måste se upp med en attityd som går ut på att satsa på sig själv. Den leder nämligen till obegripliga våldsdåd.

Vi är forsknade från sänt i Sverige. Genom att låta den offentliga sektorn uppgå till 70 procent av BNP har vi löst alla problem. ■

Carl Fredrik Reuterswårds andra memoarbok, som omfattar perioden 1952–1961, anmäls av Olav Wiström.

Utän tvivel är Carl Fredrik Reuterswårds mer känd som konstnär än som avantgardistisk poet. Internationellt sett är han till och med en av Sveriges mest kända konstnärer. Vem har inte begrundat hans skulptur *Non Violence* där konstnären slår knut på en stel och målligt hotfull revolverpipa. Skulpturen är strategiskt placerad framför FN-högkvarteret i New York men repliker i olika storlekar finns runt om i världen.

Memoarer

Carl Fredrik Reuterswård
Alias Charlie Lavendel
Gedins, 1996

Det var 1988 som hans freds-symbol monterades upp framför FN-skrapan och samma år utkom första delen av konstnärens memoarer. *Titta jag är osvulig*. När han året efter skrivit bara någon mening i sin andra memoarbok som omfattar perioden 1952–1961 drabbades han av hjärnblödning.

Efter ungefär två månader vaknade han upp på sjukhuset och det visade sig att han hade förlorat tal-förmågan. Han kunde heller inte memorera de enklaste saker. Så mindes han efter någon tid sitt förnamn, men efternamnet ville inte fastna. På sjukbädden fick han långa historier med ord, och riktigt lycklig blev han när han kom ihåg ordet "träad" och dessutom mindes vad det var.

Efter tre månader började han teckna med vänster hand, den högra hängde obrukbar vid sidan av kroppen. Han fick en hög med skrivmaskinspapper och tecknade valhant allt som kom för honom. Först liknade det mest barnteckningar, men den stora glädjen var ju att han kunde meddela sig med omvärlden.

800 teckningar blev det sammanlagt, bättre och bättre gick det. Så kom också språket successivt tillbaka – svenska, engelska, tyska och franska.

Blev vänsterhänt

I dag är Reuterswårds helt vänsterhänt, han "tvingade till sig" vänster sida och höger hjärnhalva. Han målar, tecknar och skulpterar med vänster hand. Högra handen hänger mer höger ben har blivit bättre. Ibland går han flera kilometer.

År 1994 återupptog han arbetet med den andra memoarboken och nu ligger den på bokhandlaren disk. Allt som vederfarits honom, hans väg tillbaka till konsten och livet, är en stor bekräftelse på att man aldrig skall släppa taget eller ge upp när det är som mörkast.

Varför heter boken *Alias Charlie Lavendel*? Jo, gode vännen Stig Claesson, Slas, som också var en av eleverna hos X-et, gav honom det namnet: "Det går ju att uttala", sade han.

Skvaller på hög nivå

Lat oss emellertid se litet närmare på saken. När Reuterswårds nyss fyllt arton år kom han till Paris och gick raka vägen till Fernand Legers målarskola. Där började han parodiera en rad olika konstnärer såsom Jackson Pollock och futuristerna. Han var en "roll-spelande" konstnär redan då, den blivande Charlie Lavendel. Han gillade att ställa ut olika stilarter sida vid sida, men sådant gillade inte kritiken.

Dödssynd att vara rolig

Där ser man: Uttrycket "Konstens frihet" gäller sannerligen inte konstnärer! Och Reuterswårds berättar att han utövade två dödssynder, dels att vara rolig, dels att arbeta inom flera olika tekniker samtidigt.

Memoarboken är tillagnad Stellan Morner som var med och bildade Halmstadgruppen 1929. Från det hållet fick säkert Reuterswårds atskilliga stötar i surrealistisk riktning. Impulser som förstärktes under Parisaren. En annan viktig sak är att Reuterswårds och mentorn Stellan Morners dotter Agneta började umgås, ja vanskapsen gick över i en passionerad kärleksförbindelse, atskilligt i boken handlar om ungdomarnas resor och äventyr i Sverige och utomlands.

CFR tycker om att överraska och leka. Boken är fylld till brädden med anekdoter och sketcher där 50-talets mer namnkunniga personligheter inom konst och litteratur passerar revy.

Hos Stellan Morner träffar han redan som tonåring X-et, Evert Lundquist, Eyvind Johnson, Erik Lindegren, Lars Forssell, Alf Sjöberg. Något senare umgås han med Öyvind Fahlström, Peter Weiss, Catrin Westerlund, Putte Wickman, Maj Wahloo.

I Paris har han vanskaplig kontakt med Olle Baertling, Curt Asker och den legendariska galleristen Denise René – hon som varit en så stor formförelse av nonfigurativ abstrakt konst. Mest främst serar han dock med polarna Slas och Lars Forssell – de jobbade ju ihop mellan varven.

Samspråk med Breton

Rätt vad det är ser vi honom i kafésamspråk med den strängt plirande André Breton, i nästa ögonblick har Vasarely släpat iväg honom till natklubbdär han snart buggar med madame Nina Kandinsky. Hon är säkert sextio men med kropp och utseende som en tjuoåring. Från Strand hotell i Stockholm utgår meddelandet att Jean Cocteau vill ha ett sammanträffande – Reuterswårds tror att någon kompis behagar skämta med honom. När Andy Warhol gjort sina första upprepningsmålningar frågade Reuterswårds honom om anledningen till det. "*Because it looked fun*", svarade Andy.

Till Moderna museets utställning *Rörelse i konsten* år 1961 kommer Marcel Duchamp, "den som jag beundrade mest i hela konsten". Han var inte lika opålitlig när det gäller tider som Joan Miró. Men Miró gömde sig nog inte av elakhet och samma sak kan sägas om den blyge Giacometti. En gång

brast denne ut i ett oväntat skratt men det brukade inte vännen Marcel Marceau göra – honom måste Reuterswårds imitera stående en halvtimme på ett bord.

Och vad händer i en hotellhiss på väg upp till Victor Vinde? Jo där låtsas Graham Greene tro att den artige Reuterswårds är en hisspojke och prasslar därför ner en tiofranssedel i hans hand. I själva verket hade de träffats tidigare i Stockholm – denne Graham, denne Graham, vad skall man tro? Varför var förresten Jean Tinguely så dyster häromgången? Med en stor whisky i handen säger han, sjuk och trumpen: "I morgon finns jag inte mer!"

Allt som vederfarits honom, hans väg tillbaka till konsten och livet, är en stor bekräftelse på att man aldrig skall släppa taget eller ge upp när det är som mörkast.

Anekdoterna interfolieras med rena dagboksanteckningar i staccatoform, då och då följer ett stycke drömsk prosalyrik. Oftast är det dock schwing och full fart när berättandet på nytt tar vid. Reuterswårds är rolig och ironisk på det där avspända viset. Mellan alla tokigheter, alla teatrala upptåg och allt ormligt festande framgår tydligt vilken allvarligt syftande person han egentligen är. Någon säger om honom: "Vild och galen endera stunden, lugn och harmonisk den andra!"

Uttrycket "Konstens frihet" gäller sannerligen inte konstnärer! Och Reuterswårds berättar att han utövade två dödssynder, dels att vara rolig, dels att arbeta inom flera olika tekniker samtidigt.

Består då boken mest av skvaller på en någotsånär sofistikerad nivå? Det är svårt att befria sig från den gamla tanken – vilket man emellertid bör göra nästan omgående. Ty en riktigare iakttagelse är trots allt att Reuterswårds inte velat göra annat än att berätta vad han faktiskt varit med om. Och än viktigare är att han gör det på ett så kul och oförblommerat sätt.

Nej, han är inte i behov av att framvisa sin egen storhet som konstnär genom att peka på berömdheterna i bekantskapskretsen. Sådant är likgiltigt för en sälling som ständigt föredragit det oroliga öppna havet framför att simma på grunt vatten i sällskap med vadarfåglar.

OLAV WISTRÖM